

Aleksi Peura

AVOIMELLA OTTEELLA TIETEEN PUOLESTA

Helsingin yliopiston kirjaston podcast Avoimella otteella alkoi ilmestyä syyskuussa 2022. Podcast tutustuttaa kuulijat avoimesti julkaistuihin tutkimuksiin sekä kanaviin, joissa tutkimuksia on maksuttomasti kenen tahansa saatavilla. Tässä jutussa podcastia kipparoiva tietoasiantuntija Aleksi Peura kertoo, kuinka podcast sai alkunsa ja mitä podcastia tehdessä on tullut opittua.

Alkuvuonna 2022 seurasin hivenen kateellisena kaupunginkirjastossa työskentelevän puolisoni ideointityötä: hän kehitteli kirjailijatapahtumia, näyttelyjä, luku-piirejä ja mitä moninaisempia keinoja avata kirjastosta löytyviä aineistoja. Kateuteni synnytti ajatuksen: Mitä jos meillä Helsingin yliopiston kirjastossa tehtäisiin aktiivisemmin sisällönaavausta? Miten se voisi toimia tieteellisessä kirjastossa?

Mikä on Avoimella otteella?

Tokihan sisällönaavaamista on tieteellisissä kirjastoissa tehty pitkään, pelkästään Helsingin yliopiston kirjastossa on viime aikoina aloitettu muuan muassa [teemakokoelmien](#) rakentaminen sekä näkyvyyskanavat [Twitterissä](#). Silti näitä tai muita millään muotoa vähättelemättä, koin jotakin puuttuvan. Kaipasin syväluotaavampaa, asia edellä kerrottua ja älyyn vetoavaa väylää tutkimuksien luo. Miltä tämä voisi näyttää – tai tarkemmin ilmaistuna, miltä

tämä voisi *kuulostaa*? Mitä jos haastattelisin tutkijoita heidän avoimesti julkaistuista tutkimuksistaan? Näin aiheet yleistajuisuivat ja kaikki aiheesta kiinnostuvat kuulijat voisivat käydä välittömästi tutustumassa keskusteltuun tiedejulkaisuun – lisäksi salakavalasti tai ei, myös Helsingin yliopiston avoimet julkaisukanavat tulisivat tutuiksi.

Tiivistetysti, siinä on Helsingin yliopiston kirjaston [Avoimella otteella-podcastin](#) syvin olemus. Kirjaston johtoryhmä innostui ideasta ja antoivat minulle luvan kokeilla, kuinka saisin realisoitua tämän kirjastolle uuden avauksen.

Vaatimukset juontajalle

Haluan kuvitella, että joku tämän tekstin lukija harkitsee podcastin käynnistämistä tieteellisessä kirjastossa tai sen ulkopuolella. Vanha vitsi on, että aina kun joku sanoo sanan podcast, jossakin päin maailmaa syntyy uusi podcast. Siksi tässä tekstistä käyn läpi huomioitani siitä, mitä Avoimella ot-

teella -podcastin tekeminen on minulle opettanut ja mistä voi olla apua muille podcastien tekemisestä kiinnostuneille. Taustaksi kerrottakoon, että täysin tyhjältä pöydältä minun ei podcastin tekemistä tarvinnut opetella, sillä olen neljän vuoden ajan kipparoinut tyyliittäin ja sisällöltään Avoimella otteella -podcastista merkittävästi eroavaa [Imperiumi 363 -podcastia](#).

Aikasyöppösongelma

Tunnustan kuitenkin aliarvioineeni sen, kuinka paljon asiaveitoisen podcastin tekeminen vie aikaa. Aluksi arvioin, että yhden jakson tekemiseen uppoaisi minulta työpäivän verran aikaa ripoteltuna usean viikon ja kuukauden ajalle. Joidenkin jaksojen aiheiden kanssa arvio on ollut alakanttiin, vaikka tarkkaa tuntikirjanpitoa en olekaan pitänyt. Vastaavasti tutummista aiheista jaksot ovat syntyneet vaivattomammin.

Aikasyöppösongelma alkaa siitä, että kuka vain osaa haastattelutilanteessa kysyä helppoja kysymyksiä – ”kertoisitko itsestäsi?”, ”mitä tutkit?”, ja niin edelleen – mutta näistä harvoin muodostuu kovin kiinnostavaa keskustelua. Mielestäni tämä jättää liikaa vastuuta keskustelun onnistumisesta vastaajan eli haastateltavan harteille. Vaikeampien kysymysten keksiminen on, no, vaikeampaa eli aikasyöpömpää toimintaa.

Jokainen jakso tarvitsee jonkin punaisen langan, jonkin juontajan määrittämän johtoajatuksen. Ideaa-

Kun aiheena on tutkimus alalta, joka ei ole entuudestaan tuttu, riittävän tietotason kerryttäminen vaatii monipuolista lukemista ja paneutumista.

litalanteessa jokainen kysymys kuljettaa keskustelua eteenpäin tätä punaista lankaa seuraten. Silti keskustelun pitäisi kuulostaa keskustelulta eli spontaanilta ja luonnolliselta, ei virallisten kysymysten ja virallisten vastausten resitaatiolta. Näin ollen juontajan on kyettävä kuljettamaan punaista lankaa lennosta äänityksen aikana, osattava bongata vieraan vastauksista aiheita ja teemoja, jotka luontevasti kuljettavat keskustelua haluttuun suuntaan. Lisäksi tarpeen niin vaatiessa on improvisoitava lisää kysymyksiä tai pyydettyä täsmennyksiä.

Tiivistetysti sanottuna juontajan on tunnettava ja ymmärrettävä keskustelun aihetta riittävästi niin, että hän osaa A) rakentaa jaksolle punaisen langan, B) keksiä riittävän vaikeita kysymyksiä ja C) improvisoida lisäkysymyksiä äänitystilanteessa. Kun aiheena on tutkimus alalta, joka ei ole entuudestaan tuttu, riittävän tietotason kerryttäminen vaatii monipuolista lukemista ja paneutumista. Itse olen toisinaan turvautunut kollegoideni apuun yrittäessäni päästä pintaa syvemmälle – kirjaimellisestikin, [yksi jakso](#) kun käsittelee merenpohjan kaivostoimintaa.

Tämä kaikki, luonnollisesti, vaatii aikaa ja tilaa luovalle ajattelulle.

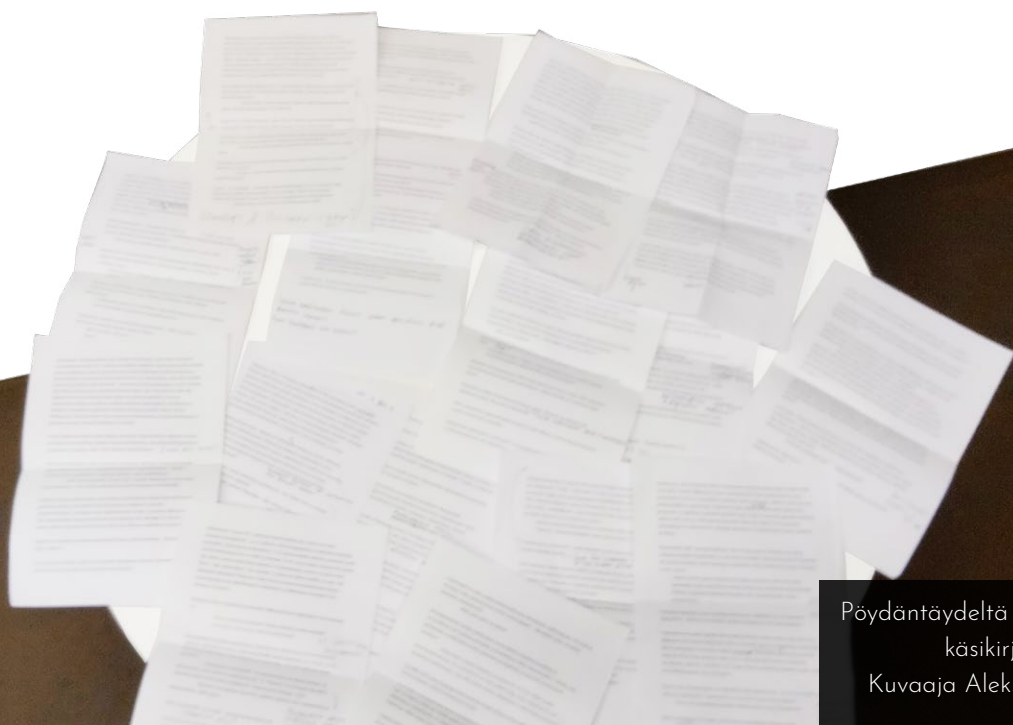
Miten podcastia on käytännössä tehty?

Kirjoitushetkellä Avoimella otteella -podcastia on äänitetty kaksi kuuden jakson mittaista tuotantokautta, joista ensimmäinen ilmestyi syksyllä 2022 ja toinen ilmestyy kevään 2023 aikana. Nämä kaksitoista jaksoa ovat kaikki syntyneet samantavalla tavalla.

Helsingin yliopiston kirjaston johtoryhmän innostuttua podcast-ideastani, ensimmäiseksi valikoin vieraat ja otin heihin yhteyttä. Käytännössä tein tämän jakamalla kuusi vierasta eri julkaisukanavien tai -tyyppien mukaan: yhden vieraan julkaisu oli ilmestynyt [Helda Open Booksissa](#), toisen [Helsinki University Pressin](#) kautta, kolmannen väitöskirja oli saatavilla [Heldassa](#), ja niin edelleen. Kun vieraat oli valittu,

lähetin sähköpostia jokaiselle vieraalle ja kutsuin heidät vieraaksi. Kaikki tavoittamani tutkijat olivat innostuneita ja halukkaita lähtemään mukaan; samalla sovimme äänitysajankohdan kuukauden tai kahden päähän.

Vasta tässä vaiheessa aloin todella paneutua tutkimuksiin, ja niin tehdessäni ymmärsin itse itselleni kehittämäni erityishaasteen: koska kaikki jaksot äänitettäisiin lyhyen ajan sisään toisistaan (toisinaan peräkkäisinä päivinä), minun oli valmisteltava kaikki tuotantokauden kuusi jaksoa rinnakkain. Tällä ratkaisulla on suuri mahdollisuus saada omat ajatukset melkoiseen solmuun, kuten varmasti ymmärrätte. Jotenkin onnistuin pitämään ajatuksetni kasassa paneutuessani ensimmäisen kauden tiimoilta samanaikaisesti yliopistouudistukseen, merenpohjan kaivostoimintaan sekä katsomuskasvatukseen (ja kolmeen muuhun aiheeseen), mutta helppoa se ei aina ollut.

Noin viikkoa ennen äänitysajan-kohtaa lähetin kysymysrunkoni vieraille, minkä toivoin helpottavan heidän valmistautumistaan podcastiin – sekä, kenties, lievittävän äänitystilanteen jännittävyyttä. Pyysin kuitenkin vieraita olemaan kirjoittamatta valmiita vastauksia kysymyksiini, sillä kysymykse- ni olivat luonnoksia ja en välttämättä kysyisi niitä sellaisenaan. Samalla keskustelu pysyisi luontevampana.

Välineet kulkevat helposti mukana

Jaksot äänitettiin työhuoneessani Kaisa-talossa. Minulla on omasta takaa tarvittavat äänitysvälineet, jotka mahtuvat mikrofonitelineitä lukuun ottamatta yhteen kangaskassiin. Tarvikkeisiin sisältyy mikrofonit puihoineen, telineet, puhkusuojat ja Zoom-sanelin, jossa on kaksi XLR-sisääntuloa. Tarvikkeista ainoastaan

sanelin on erityisen arvokas – ostin omani outlet-myymälästä noin 250 euron hintaan – ja se on maksanut enemmän kuin kaikki muut tarvikkeet yhteensä. Sanelimen suurin miinus on, että se toimii kahdella AA-paristolla, jotka kuluvat nopeasti, eikä laitetta voi yhdistää verkkovirtaan. Tällä alkuinvestoinnilla on tähän mennessä äänitetty satakunta podcast-jaksoa eli hinta per jakso on pudonnut matalaksi.

Äänityksen jälkeen alkoi mekaanisempi työvaihe: keskustelusta pitää tehdä jakso. Tätä varten äänitasoja on säädettävä, tunnusmusiikkia lisättävä, taukoja editoitava pois, ja niin edelleen. Itse olen ottanut kannan, että pyrin editoimaan puheenvuoroja mahdollisimman vähän, sillä haluan kulloisenkin vieraan saavan tuoda oman asiantuntemuksensa esiin heille luontevimmalla tavalla. Joku toinen varmasti editoisi jokaisen puhutun kielen

Podcastin äänittäminen ei erikoisia tamineita vaadi. Vähemmälläkin voi halutessaan pärjätä, vaikka äänenlaatu siitä kärsiikin. Kuvaaja Aleks Peura.

epätäydellisyyden pois, mutta minusta se stilisoi keskustelun liian kliiniseksi. Pohjimmiltaan editointi on, kuten sanottua, varsin mekaanista tekemistä, ja sitä pystyy tekemään pienen harjoittelun jälkeen ilmaisella [Audacity](#)-ohjelmistolla suhteellisen intuitiivisesti.

Vaikka puhunkin paljon minä-muodossa, Avoimella otteella -podcast ei synny vain yksin pakertamalla. Etenkin kirjaston viestintätiimin apu on ollut korvaamatonta, sillä he ovat

”Avoimella otteella -podcast kytkee kiinnostavalla tavalla yliopistossa tehdyt mielenkiintoiset tutkimusaiheet avoimen julkaisemisen kysymyksiin”

luoneet sarja- ja jaksokohtaisia markkinointistrategioita ja auttaneet aina pyydetäessä. Muita mukana olleita kirjastolaisia ovat olleet ensimmäisen kauden ennakkoon kuunnelleet kollegat, jotka tarjosivat arvokkaita näkemyksiään jaksosten ja sarjan parantamiseksi. Kirjaston ulkopuolelta podcastille hankittiin mm. tunnusmusiikki ja jaksosten tekstivastineet. Karkeasti yleistäen voisi sanoa, että olen itse huolehtinut jaksosten sisällöistä, muut ovat varmistaneet ja ideoineet esillepanon saavutettavuuden ja houkuttelevuuden.

Siinä vaiheessa, kun ensimmäinen jakso ilmestyi 13.9.2022, olin kuunnellut kaikki jaksot läpi vähintään viisi kertaa ja stressannut yksityiskohdista,

joita tietääkseni kukaan muu ei ole edes huomannut. Etenkin omat puhemaaneerit ovat hermoja raastavia viimeistään toisella kuuntelukerralla. Mutta vastaanotto on ollut lämmin kautta linjan: jaksoja kuunnelleet ovat kiitelleet asiallista mutta rentoa keskustelua, onnistunutta popularisointia ja kiinnostavia vieraita. Sen parempaa vastaanottoa en osaa edes kuvitella.

Jatkoa luvassa

Tämän tekstin kirjoittamisen aikaan Helsingin yliopiston kirjaston johtoryhmä päätti, että Avoimella otteella -podcast on ollut niin onnistunut kokeilu, että sen tekemistä jatketaan. Olen innoissani, sillä pääsen taas tutustumaan kiinnostaviin tutkimusaiheisiin ja jututtamaan tutkijoita, vaikka työmäärä ja -tahti toisinaan kovalta tuntuukin. Erityisesti mieltäni lämmittivät ylikirjastonhoitaja ja Minna Niemi-Grundströmin kehut jaksosten toteutuksesta sekä tunnustautuminen podcastin vakiokuulijaksi.

”Avoimella otteella -podcast kytkee kiinnostavalla tavalla yliopistossa tehdyt mielenkiintoiset tutkimusaiheet avoimen julkaisemisen kysymyksiin”, Niemi-Grundström vastaa kysyessäni, miksi Helsingin yliopiston kirjastossa podcast nähdään arvokkaana lisänä kirjaston palveluihin. ”Podcast konkretisoi avoimen tutkimuksen hyötyjä ja haasteita ja edistää osaltaan tietoisuutta myös kirjaston avoimen tutkimuksen palveluista.” ♦

Kirjoittaja

ALEKSI PEURA

Helsingin yliopiston kirjasto
aleksi.peura@helsinki.fi